

Anica Radmanović (Glina, 12. srpnja 1921. – Zagreb, 17. veljače 1996.) – u službi za dobrobit djece

Anica Radmanović (Glina, July 12, 1921 – Zagreb, February 17, 1996) – in the service for the welfare of children

Snježana Mirilović¹, Sanda Franković²

¹ Opća bolnica Karlovac, Andrije Štampara 3, 47 000 Karlovac, Hrvatska

² Škola za medicinske sestre Mlinarska, Mlinarska 34, 10 000 Zagreb, Hrvatska, e-mail: sfrankovic@gmail.com

Sažetak

Uvod: Cilj je ovog rada istražiti osobni i profesionalni put medicinske sestre Anice Radmanović i njezin doprinos zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti djece u Karlovcu.

Metode: Rekonstrukcija podataka temeljila se na dokumentima pohranjenima u Hrvatskom državnom arhivu, Državnom arhivu Karlovac, Pismohrani OB-a Karlovac i privatnom vlasništvu. Kao dopuna radu korištene su objavljene publikacije i sjećanja kćeri Anice Radmanović i suradnika.

Rezultati: Anica Radmanović rođena je u Glini gdje je završila četiri razreda niže gimnazije. Diplomirala je 1941. godine u Školi za sestre pomoćnice u Zagrebu. Radila je kao medicinska sestra u Bolnici za zarazne bolesti, Dječjem dispanzeru u sklopu bolnice u Karlovcu, Narodnom odboru kotara Glina te Dječjim jaslicama u kojima je od 1953. bila upraviteljica. Bila je glavna sestra Dječjeg dispanzera u Karlovcu.

Zaključak: Anica Radmanović pripadala je prvim generacijama civilnih medicinskih sestara zaposlenih u karlovačkim zdravstvenim ustanovama. Analizom njezine biografije dobivamo uvid u organizaciju i uvjete rada medicinskih sestara u Dječjim jaslicama i Dječjem dispanzeru u Karlovcu u drugoj polovici 20. stoljeća. Velik dio radnog vijeka posvetila je skrbi za djecu i zdravstvenom prosvjetovanju majki, čime je doprinijela podizanju kvalitete zdravstvene zaštite djece na karlovačkom području.

Glavne riječi: Anica Radmanović, povijest sestrištva, dječje jaslice, dječji dispanzer, Karlovac

Kratki naslov: Anica Radmanović

Abstract

Introduction: This paper aims to explore the personal and professional path of nurse Anica Radmanović and her contribution to the health and social protection of children in Karlovac.

Methods: The reconstruction of data was based on documents stored in the Croatian State Archives, the State Archives of Karlovac, the Archives of the Karlovac General Hospital and private property. Published publications and memoirs of Anica Radmanović's daughter and associates were used to supplement the work.

Results: Anica Radmanović was born in Glina, where she completed four grades of lower grammar school. She graduated in 1941 in the School for Nurses in Zagreb. She worked as a nurse at the Hospital for Infectious Diseases, the Children's Dispensary within the Karlovac Hospital, the People's Committee of the Glina District, and the Children's Day Care Center, where she has been the director since 1953. She was the head nurse of the Children's Day Care Center in Karlovac.

Conclusion: Anica Radmanović belonged to the first generations of civilian nurses employed in Karlovac health institutions. By analyzing her biography, we gain insight into the organization and working conditions of nurses in the Children's Day Care Nursery and the Children's Day Care Center in Karlovac in the second half of the 20th century. She dedicated a large part of her working life to caring for children and educating mothers about health, thereby contributing to raising the quality of child health care in the Karlovac area.

Keywords: Anica Radmanović, history of nursing, day nursery, children's day care center, Karlovac

Short title: Anica Radmanović

Received / Primljeno October 8th 2025 / 10. listopada 2025.;

Accepted / Prihvaćeno October 24th 2025 / 24. listopada 2025.;

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Snježana Mirilović, mag. med. techn., Opća bolnica Karlovac, Andrije Štampara 3, 47 000 Karlovac, Hrvatska, Tel: +385 91 1509827, e-mail: smirilovic@gmail.com

Uvod

U članku o prvim medicinskim sestrama u karlovačkim zdravstvenim ustanovama navodi se svega nekoliko imena medicinskih sestara, ali bez opširnijeg opisa njihova radnog mjesta i doprinosa lokalnoj zajednici [1]. Također je malo objavljenih radova o organizaciji rada i djelovanju medicinskih sestara u Dječjim jaslicama u Karlovcu ti-

jekom 50-ih godina prošlog stoljeća. Stoga je cilj ovog rada istražiti osobni i profesionalni put medicinske sestre Anice Radmanović i njezin doprinos zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti djece u Karlovcu.

Početke socijalne skrbi za djecu u Karlovcu obilježio je učitelj jezika Ernest Budimir Jurjević koji 1. svibnja 1842. godi-

ne osniva prvo hrvatsko *Čuvalište za malu djecu*.¹ Ustanova je bila namijenjena djeci od treće godine života do polaska u školu, a okupljala je i siromašnu djecu uz predočenje dokaza o siromaštvu [2, 3].

Sustavno i organizirano pružanje izvanbolničke zdravstvene zaštite djece u Zagrebu započinje 1908. godine kad liječnik Žiga Švarc osniva Gradski dječji ambulatorij [4]. Pretpostavlja se da u tom vremenu u Karlovcu o bolesnoj djeci brinu gradski liječnici putem kućnih posjeta ili u bolnici. Školska poliklinika u dvorištu Karlovačke gimnazije počinje s radom 1925. godine i od tada bilježimo organizirano zbriježavanje školske djece u Karlovcu [5].

Liječenje bolesne djece predškolske dobi organizirano je 1947. godine u Dječjem dispanzeru [6]. Godinu dana kasnije, u sklopu dispanzera otvara se mliječna kuhinja i Savjetovanište za majke i djecu, a početkom 1960-ih godina i Dječja patronaža² [7].

Kotar Karlovac 1950-ih godina bilježi visok mortalitet dojenčadi i male djece. Mortalitet je iznosio 7,8 % na 100 djece, dok je u razvijenim zemljama bio upola manji. Uzroci takva stanja pripisuju se nedovoljnoj prenatalnoj skrbi, porodima bez stručne pomoći (49,5 % žena rađalo je kod kuće) i nestručnom postupanju s djecom. Na osnovi ovih podataka, Savjet za narodno zdravlje zaključuje da je nužno organizirati učinkovitu zdravstvenu zaštitu, što je podrazumijevalo zdravstveno prosvječivanje majki i rad liječnika, medicinskih sestara i primalja na terenu [9].

Prve civilne medicinske sestre dolaze u Karlovac početkom 40-ih i 50-ih godina prošlog stoljeća i počinju raditi u bolničkim i vanbolničkim te socijalnim ustanovama.

Metode

Rekonstrukcija podataka o školovanju i radnim mjestima temeljila se na dokumentima pohranjenima u pismohrani Opće bolnice Karlovac, Hrvatskom državnom arhivu te privatnom vlasništvu. Podaci o organizaciji rada u Dječjem dispanzeru nakon Drugog svjetskog rata pa do 1970-ih godina, te o organizaciji i uvjetima rada u Dječjim jaslama tijekom 50-ih godina prošlog stoljeća, kao i izvješća sa sastanaka Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku Narodnog odbora grada Karlovca, Savjeta za zdravlje Narodnog odbora kotara Karlovac i Općinskog vijeća Narodnog odbora općine Karlovac, temeljeni su na povijesnoj građi Državnog arhiva u Karlovcu. Kao dopuna radu korištene su objavljene publikacije i sjećanja kćeri Anice Radmanović i suradnika.

Vrijeme mladosti i obrazovanje

Anica Radmanović rođena je 12. srpnja 1921. godine u Glini u obitelji poljoprivrednika i odbornika Josipa Zibara i domaćice Marije, rođ. Crnković. Krštena je 14. srpnja

1921. godine u rimokatoličkoj Crkvi sv. Ivana Nepomuka u Glini. Kumovi na krštenju bili su poljoprivrednik Ivan i njegova supruga Marija Naglič [10]. Mlađi brat Ivan, kao devetnaestogodišnji vojnik, nestao je 1945. godine na putu prema Bleiburgu. Anica Radmanović završila je četiri razreda niže gimnazije u rodnom gradu [11]. Diplomirala je u Školi za sestre pomoćnice u Zagrebu 27. prosinca 1941. godine s vrlo dobrim uspjehom i stekla zvanje *sestra pomoćnica za društveno-zdravstvenu i bolničarsku službu*. U to vrijeme upraviteljica škole bila je Zlata Bursić Kalanj [12, 13].

SLIKA 1. Učenici 3. b razreda Gimnazije u Glini, 1934./35. Zadnji red slijeva: druga Anica Zibar (ud. Radmanović) izvor: privatno, Renata Glavina

Tijekom školovanja bila je smještena u školskom internatu. Školskih dana sjećala se s veseljem, naročito izleta i druženja uz gitaru koju je sama naučila svirati. Posebno je bila dobra prijateljica s Esmom Karabegović s kojom je ostala u kontaktu i nakon školovanja [11].

SLIKA 2. Izlet za vrijeme školovanja, 1939. – 1941. Prvi red zdesna nalijevo: četvrta Anica Zibar (ud. Radmanović) izvor: privatno, Renata Glavina

¹ "Kleinkinderbeweranstalt" – Zavod za čuvanje male djece – prijevod preuzet iz: Batinić Š., 2013. [2].

² Patronažna služba u Karlovcu osnovana je 1956. godine kao polivalentna djelatnost te su se obilasci i pregledi djece obavljali u sklopu opće patronaže. Formiranjem Medicinskog centra, 1962. godine organizira se monovalentna patronaža [8].

U mladosti je plesala u rodnom gradu u Kulturno-umjetničkom društvu „Sloga“ [11].

SLIKA 3. KUD „Sloga“, nedatirano
Prvi red slijeva: druga Anica Zibar (ud. Radmanović)
Izvor: privatno, Renata Glavina

Stručni ispit položila je s dobrim uspjehom 8. ožujka 1952. godine u Zagrebu [14]. Za Milana Radmanovića, diplomiranog veterinaru iz Karlovca, udaje se 1950. godine [11]. Stanovali su kod njezine najbolje prijateljice medicinske sestre Sofije Škrobe [15] na adresi Nazorovo šetalšte kućnog broja 3 u Karlovcu. Kći Renata rođena je 1953. godine. Kad je suprug službenim dekretom dobio zadatak osnivanja veterinarske službe u Ozlju, obitelj se 1956. godine seli onamo [11].

Radno iskustvo

S radom započinje 22. kolovoza 1942. godine u Bolnici za zarazne bolesti u Zagrebu gdje ostaje do 20. kolovoza 1945. godine [16]. Živjela je u garsonijeri unutar bolničkog kompleksa. Za vrijeme rada u Bolnici, odlukom Ministarstva zdravstva, odlazi s nekolicinom liječnika i medicinskih sestara u Bosnu radi suzbijanja zaraznih bolesti, napose pjevacca. Većinu vremena provela je u Doboju. Iako je rad u Bosni bio izrazito naporan, isticala je da su odnosi među suradnicima bili vrlo profesionalni [11].

Službenim dekretom Ministarstva narodnog zdravlja Federalne Države Hrvatske, u svojstvu medicinske sestre-dnevničara premještena je 20. kolovoza 1945. godine Okružnom narodnom odboru za Kordun *da ju rasporedi u ustanovu gdje to iziskuje potreba službe* [17]. Zbog nedostatka medicinskih sestara, raspoređuje se u Dječji dispanzer koji se nalazio u sklopu bolnice u Karlovcu. Za vrijeme rada u Dječjem dispanzeru bila je suorganizator rada mliječne kuhinje, što je bilo uvelike korisno majkama u poratnim godinama [11].

U mliječnoj kuhinji dnevno se pripremalo približno sto obroka za socijalno ugroženu dojenčad i malu djecu. Hrana je bila higijenski ispravna i sastavom primjerena dojenačkoj dobi. Pripremala se i dijetalna hrana za djecu koja su imala proljeve. Mliječna kuhinja ukida se 1955. godine nakon preseljena Dječjeg dispanzera u gradsku četvrt Banija [9, 18].

Podjelu hrane i namirnica (šećer, mlijeko, kakao, maslac, sir, kruh) organizirao je Savjet za narodno zdravlje i socijalnu politiku Narodnog odbora (NO) grada Karlovca kroz službu *Multi donor Fund* (MDF) koja je djelovala u okviru UNICEF-a.³ Osim u Dječjem dispanzeru, hrana se dijelila i u školama, dječjim jaslicama, vrtićima i dječjem odjelu bolnice. Od 1948. do 1951. godine hrana je bila besplatna za svu djecu, a kasnije se naplaćivala samo onoj djeci čiji su roditelji mogli plaćati naknadu [20].

Od 31. listopada 1949. do 15. svibnja 1950. godine radila je u Povjereništvu narodnog zdravlja, NO oblasti Karlovac⁴ [21].

Od 15. svibnja do 13. srpnja 1950. godine premještena je u NO kotara Glina, gdje je radila kao medicinska sestra, ali nije poznato na kojem radnom mjestu. U Dječjim jaslicama u Karlovcu zapošljava se 23. veljače 1951. godine [22]. Upraviteljicom Dječjih jaslica postaje 1. travnja 1953. godine nakon odlaska dotadašnje upraviteljice Bosiljke Aleksić [23].

Prilikom prijave stručnog ispita, 1952. godine, dokumentima prilaže karakteristike kojima je opisuje tadašnja upraviteljica Aleksić: *...na dužnosti je savjesna i vrlo pozhrtvovana u radu, disciplinirana, točna i uredna* [24].

Jaslice su bile zadužene za *zbrinjavanje, njegovanje i društveno odgajanje djece u dobi do 3 godine starosti*. Imale su fond za nagrađivanje radnika i službenika te fond vlastitih investicija, a plaće zaposlenika bile su regulirane prema propisima za državne službenike [25].

Zaposlenici su bili obavezni obavljati polugodišnje zdravstvene sistematske preglede za čiju je provedbu bila zadužena upraviteljica [26].

Uz liječnika i jednu medicinsku sestru, upraviteljica je sastavljala jelovnik za tjedan dana unaprijed [27].

Uvjeti za radno mjesto upravitelja Dječjih jaslica, kojeg postavlja NO grada Karlovca, [25] bili su završena srednja medicinska škola i najmanje dvije godine rada u struci ili niža stručna škola i 5 godina rada u struci [27].

Tijekom 1952. godine Jaslice su mogle primiti 38 djece. Tijekom godine, jaslice su u prosjeku brinule za 23 djece, što nije zadovoljavalo preduvjet od 85 % popunjenosti za dobivanje sredstava iz Fonda zdravstvenih i socijalnih ustanova NR Hrvatske. Razlog male popunjenosti jaslica bio je niska zaposlenost majki, pa su djeca do polaska u školu bila u obitelji [28].

Manjak financijskih sredstava otežavao je rad u Jaslicama jer nije bilo moguće redovito obnavljati oštećeni inventar.

³ Multi donor Fund – Višenamjenski donacijski fond. Međunarodni fond Ujedinjenih naroda za hitne slučajeve za djecu (UNICEF) osnovan je 1946. godine kako bi pružio neposrednu pomoć i dugoročnu podršku djeci i majkama pogođenima ratom [19].

⁴ U dokumentu nije definirano radno mjesto, ali je vjerojatno podrazumijevalo rad u Dječjem dispanzeru s obzirom na to da je rad nad Gradskom poliklinikom obavljalo Povjereništvo, a Dječji je dispanzer djelovao unutar Gradske poliklinike [6].

Na temelju redovitih izvještaja sanitarne inspekcije, dijelom za takvo stanje, bila je prozvana Anica Radmanović [29].

Kao odgovor na izvide sanitarne inspekcije, na sastancima Savjeta za narodno zdravlje upraviteljica Radmanović iznosi niz podataka iz kojih doznajemo da u Jaslicama nedostaje stručnog osoblja i da je rad Upravnog odbora neučinkovit. Navodi da naknade za Dječje jaslice neprestano rastu i da je obustavljena donacija MDF-a u šećeru, mlijeku i riži. Apelira na NO grada Karlovca da pomogne u financiranju Jaslica jer će se u protivnom morati zatvoriti. Odlučeno je da će NO grada Karlovca pružiti financijsku pomoć i imenovan je novi Upravni odbor gdje je jedan od članova Vera Ivšić, liječnica Dječjeg dispanzera i nadzorna pedijatrica u Jaslicama [30]. Nju će nakon odlaska u Zagreb 1955. godine zamijeniti Višnja Ferić Orban, bolnička pedijatrica [31].

Na temelju zaključaka sa sastanka Upravnog odbora Jaslica vidljivo je da se stanje ni u 1955. godini nije znatno poboljšalo. Organizacija rada i obnova inventara ovisili su o financijskim sredstvima koje je dijelom dodjeljivao NO grada Karlovca. Bilo je potrebno obnoviti dječju odjeću, pelene i inventar te napraviti sušionicu za rublje koje se dotad sušilo u kuhinji. U Jaslicama, koje su radile u dvije smjene od 5 do 16 sati, boravilo je 37 djece o kojima su brinule 4 dječje negovateljice i jedna medicinska sestra koja je ujedno i upraviteljica. Upraviteljica Radmanović poziva NO da isplati preostalu polovicu sredstava namijenjenih za proračun Jaslica te dodaje da je potrebno poboljšati jelovnik i osigurati ogrjev. Kako bi se poboljšale prilike u jaslicama, Savjet odlučuje osnovati komisiju za procjenu stanja inventara, dodijeliti sredstva za izgradnju sušionice za rublje i osigurati dovoljan broj dječjih negovateljica te izlaže projekciju prema omjeru 1 dječja negovateljica na 5 djece, ali pod uvjetom da u jaslicama boravi najmanje 35 djece [32]. Kakvo je stanje Dječjih jaslica u narednim godinama nije poznato jer nisu pronađeni dokumenti iz razdoblja nakon 1955. godine.

Zbog potreba za školovanim kadrom, sestra Radmanović premještena je 1. kolovoza 1956. godine u Dječji dispanzer Doma narodnog zdravlja Karlovac [11, 33].

SLIKA 4. Medicinske sestre u Dječjem dispanzeru, sredina 1960-ih
Slijeva nadesno: Anica Radmanović, Barica Bačvar, Marina Kosanović, Darinka Marijanić
Izvor: privatno, Renata Glavina

Bila je glavna sestra Dječjeg dispanzera, ali dokument koji govori o tome kad je postavljena na radno mjesto glavne sestre nije pronađen.

Dječji dispanzer radio je svaki dan u dvjema smjenama od 7 do 19 sati i u njega su dolazila bolesna djeca na pregled, terapiju i dijagnostičku obradu [34].

Za to razdoblje Aničina kći navodi: *Radila je samo jutarnju smjenu. Znala bi doći umorna kući jer su taj dan imali 90 pacijenata pa bi me molila da utišam radio. Kad bi se malo odmorila, opet je bila vedra i veselo bi pričala o malim pacijentima* [11].

Preventivna zdravstvena zaštita djece od navršena četiri tjedna života pružana je u okviru dispanzera u Savjetovalištu za zdravu djecu gdje se uz savjetovanje majki o njezi i prehrani djeteta, provodio fizikalni pregled djeteta, vaganje i *mali psihološki test*, cijepljenje i podjela antirahitične i antianemične profilakse. Savjetovanište je radilo svaki drugi dan 7 – 15 sati, odnosno jedan je dan sestra radila u Savjetovalištu, a drugi dan u Dječjoj patronaži [34, 35].

U kućne posjete odlazila je s vozačem Brunom Lendlerom u automobilu marke Land Rover koji je UNICEF darovao Dječjem dispanzeru [11]. U slučaju obilnih kiša zbog nepristupačnosti terena na selu, do obitelji bi dolazila pješice. Ulaskom u kuću, suočavala se s običajima sela i teško promjenjivim navikama ukućana. Podučavala je majke održavanju pravilne higijene i njege djeteta. Hrana je bila siromašna i jednolična, pa je ukućane upućivala na sadnju povrća i voća, podučavala ih o konzerviranju namirnica i pripremi hrane za djecu [7].

Posljednji službeni dokument koji je Anica Radmanović potpisala u prostorijama Dječjeg dispanzera na Baniji bio

SLIKA 5. Ispred Dječjeg dispanzera u Karlovcu, 1960. g.
Prvi red u sredini: vozač Bruno Lendler, do njega stoji zdesna: sestra Darinka Marijanić
Drugi red slijeva: druga Anica Radmanović
izvor: privatno, Renata Glavina

je Zapisnik o predaji službe budućoj glavnoj sestri Darinki Marijanić [36].

Uvijek je isticala da je najljepše godine svojeg rada provela upravo u Dječjem dispanzeru. U invalidsku mirovinu otišla je 29. siječnja 1977. godine. Bila je i dugogodišnja članica ogranka Matice Hrvatske u Karlovcu te dugogodišnja darivateljica krvi. Preminula je 17. veljače 1996. godine u Zagrebu gdje je i sahranjena [11].

Zaključak

Biografija Anice Radmanović daje nam uvid u organizaciju i uvjete rada medicinskih sestara u Dječjim jaslicama i Dječjem dispanzeru u Karlovcu u drugoj polovici 20. stoljeća. Vidljivo je da su materijalni i kadrovski uvjeti bili iznimno oskudni i ovisili su o financijskim sredstvima koje je dijelom dodjeljivao NO grada Karlovca. Definirani su uvjeti za radno mjesto upravitelja Dječjih jaslica, za čiju je funkciju bila predviđena medicinska sestra, ali je taj posao mogla obavljati i manje stručna osoba. U poratnim godinama za stanovništvo je iznimno značajna pomoć u donaciji hrane koja se dijelila po obrazovnim i zdravstvenim ustanovama uzimajući u obzir ekonomsko stanje obitelji.

Po završetku školovanja, medicinske sestre bile su na raspolaganju Ministarstvu zdravstva i Narodnim odborima koji su ih raspoređivali na radna mjesta gdje je bilo potrebno.

Anica Radmanović radila je u svojstvu medicinske sestre u Povjereništvu narodnog zdravlja NO oblasti Karlovac i u NO kotar Glina, no nije poznato na koje je radno mjesto bila raspoređena. Možemo pretpostaviti da je radno mjesto u

Karlovcu bilo isto, odnosno da se radilo o Dječjem dispanzeru. Ostaje nepoznat podatak o datumu postavljanja na radno mjesto glavne sestre Dječjeg dispanzera.

Pripadala je prvim generacijama civilnih medicinskih sestara zaposlenih u karlovačkim zdravstvenim i socijalnim ustanovama. Kao upraviteljica Dječjih jaslica, prisustvovala je sjednicama Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku NO-a grada Karlovca, gdje je ukazujući na manjkavosti u organizaciji rada Dječjih jaslica utjecala na odluke koje su doprinjele poboljšanju uvjeta rada i boravka djece u Jaslicama.

Velik dio radnog vijeka posvetila je skrbi za djecu, posebno u zdravstvenom prosvjećivanju majki iz područja pravilne njege, prehrane i higijene, čime je doprinijela podizanju kvalitete zdravstvene zaštite djece na karlovačkom području i u okolici.

Nema sukoba interesa.

Authors declare no conflict of interest.

Zahvala

Autorice upućuju iskrenu zahvalu gospođi Renati Glavina na susretljivosti i dokumentima, fotografijama te vrijednim informacijama o životu njezine majke Anice Radmanović. Zahvalnost upućuju sestri Darinki Marijanić na korisnim informacijama o organizaciji rada Dječjeg dispanzera. Zahvaljuju i upravi Opće bolnice Karlovac na dozvoli korištenja dokumentacije iz bolničke Pismohrane i Državnom arhivu Karlovac za pomoć prilikom pregleda arhivske građe.

Literatura

- [1] Mirilović S, Pavlič B, Franković S. Prve medicinske sestre u karlovačkim zdravstvenim ustanovama. SG/NJ 2021; 26: 190–4. DOI: 10.11608/sgnj.26.3.4
- [2] Batinić Š. Kao Hlapić i Gita. Siročad u Hrvatskoj potkraj XIX. stoljeća i početkom XX. stoljeća. Zagreb: Hrvatski školski muzej; 2013. str. 37.
- [3] Serdar E. Početci institucionalnog predškolskog odgoja u Hrvatskoj. Dijete, vrtić, obitelj. Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima. 2013; 19 (71): 4–6.
- [4] Dugac Ž. O sestrama, siromašnima i bolesnima. Slike socijalne i zdravstvene povijesti međuratnog Zagreba. Zagreb: Srednja Europa; 2015. str. 112.
- [5] Sablič M. Almanah grada Karlovca. Karlovac; 1933. str. 113–5.
- [6] HR-DAKA-343, Zapisnik Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku NO-a grada Karlovca za 1955. Zapisnik sa sjednice Savjeta. broj 4559/55. Karlovac, 11. studenog 1955. str. 2.
- [7] Darinka Marijanić. Pregled rada patronažnih sestara Dječjeg dispanzera Medicinskog centra Karlovac. Neditirano. (privatno vlasništvo)
- [8] Katica Tyrolt. Usmeno svjedočanstvo zabilježila Snježana Mirilović 14. studenog 2024.
- [9] HR-DAKA-17, Narodni odbor kotara Karlovac. 1945 – 1963. Zapisnik s V. sjednice Savjeta za zdravlje NOK-a Karlovac. broj: 1492. Karlovac, 26. lipnja 1958. Perspektivni plan razvitka zdravstvene službe Kotara Karlovac. str. 3.
- [10] Krsni list. Ana Zibar. Nadbiskupija Zagrebačka. Banovina Savska. Gлина, 18. lipnja 1932. (privatno vlasništvo)
- [11] Renata Glavina. Usmeno svjedočanstvo zabilježila Snježana Mirilović 1. lipnja 2025.
- [12] Pismohrana OB Karlovac. Dosje zaposlenika - Radmanović Anica. Prijepis diplome Škole za sestre pomoćnice u Zagrebu. Tek. broj: 275 P. Zagreb, 27. prosinca 1941.
- [13] Franković S., Mirilović S. Zlata (Katica) Kalanj (Gomirje, 5. travnja 1909. – Zagreb, 10. listopada 1981.) – prva medicinska sestra s diplomom Filozofskog fakulteta. SG/NJ 2024; 29: 190–5. DOI:10.11608/sgnj.29.3.2
- [14] Radmanović Anica. Svjedodžba o stručnom ispitu. Broj: 10274/1952. Zagreb, 8. ožujka 1952. (privatno vlasništvo)
- [15] Mirilović S. Sofija (Sonja) Škrobe (Krasica, 8. veljače 1919. – Karlovac, 28. listopada 2002.). SG/NJ 2021;26:200-8. DOI: 10.11608/sgnj.26.3.6
- [16] Zibar Ana. Naredba Ministarstva zdravstva o postavljanju na radno mjesto u Bolnici za zarazne bolesti u Zagrebu. Broj: 51517-1942. Zagreb, 22. kolovoza 1942. (privatno vlasništvo)
- [17] Anica Zibar. Odluka o premještanju. Broj: 12557-Prs-1945. Zagreb. 6. studenog 1945. (privatno vlasništvo)
- [18] Polović D. (ur.) 160 godina Opće bolnice Karlovac. Karlovac: Opća bolnica Karlovac; 2006. str. 173–174.
- [19] UNICEF [internet]. Funding to UNICEF [pristupljeno 7. rujna 2025]. Dostupno na: <https://www.unicef.org/partnerships/funding>
- [20] HR-DAKA-343, Narodni odbor grada Karlovca 1945. – 1955., Zapisnik VII. sjednice Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku, 17330/52, Karlovac, 30. rujna 1952. str. 1–5.
- [21] HR-HDA-890 Personalni spisi državnih službenika. Radmanović (Zibar) Anica. Rješenje o postavljanju u Povjereništvo narodnog zdravlja NO-a oblasti Karlovac. Broj: 2126/1949. Karlovac, 31. listopada 1949. (kutija 580)

- [22] Pismohrana OB Karlovac, Dosje zaposlenika – Radmanović Anica. Rješenje o radnim mjestima i zvanjima. Broj: 9463/52. Karlovac, 10. svibnja 1952.
- [23] HR-DAKA-343, Narodni odbor grada Karlovca 1945-1955., Zapisnik X. sjednice Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku, 7626/53, Karlovac, 7. svibnja 1953. str. 10.
- [24] HR-HDA-890. Personalni spisi državnih službenika. Radmanović (Zibar) Anica. Odluka o prijavi za polaganje stručnog ispita 28. studenog 1951. ur. br. 5480/1 (kutija 580)
- [25] HR-DAKA-343, Narodni odbor grada Karlovca 1945. – 1955., Zapisnik III. sjednice Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku, 11935/52, Karlovac, 27. lipnja 1952. str. 2.
- [26] HR-DAKA- 343, Narodni odbor grada Karlovca 1945. – 1955., Zapisnik XVI. sjednice Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku, 23301/54, Karlovac, 12. studenog 1954. str. 3.
- [27] HR DAKA-37, Zapisnici sjednica Općinskog vijeća NO-a općine Karlovac od 15. svibnja 1957. g. do izbora 18. listopada 1957. Izmjene i dopune Pravila o organizaciji i radu dječjih jaslica u Karlovcu, str. 203–204.
- [28] HR-DAKA-343, Narodni odbor grada Karlovca 1945. – 1955., Zapisnik XII. sjednice Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku, 21214/52, Karlovac, 10. prosinca 1952. str. 12.
- [29] HR-DAKA-343, Narodni odbor grada Karlovca 1945. – 1955., Zapisnik 9. sjednice Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku, 11438/54, Karlovac, 4. lipnja 1953. str. 3–4.
- [30] HR-DAKA-343, Narodni odbor grada Karlovca 1945. – 1955., Zapisnik 23. sjednice Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku, 22891/53, Karlovac, 25. studenog 1953. str. 3–4.
- [31] HR-DAKA-343, Narodni odbor grada Karlovca 1945. –1955., Zapisnik 1. sjednice Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku, 1051/54, Karlovac, 22. siječnja 1954. str. 5.
- [32] R DAKA-343, Zapisnik Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku NO-a grada Karlovca za 1955. Knjiga broj 86. Zapisnik sa sjednice Savjeta 4559/55. Karlovac, 11. studenog 1955.
- [33] Pismohrana OB Karlovac Dosje zaposlenika – Radmanović Anica. Rješenje o premještanju u Dom zdravlja NO-a općine Karlovac. Broj: 13932/56. Karlovac, 9. kolovoza 1956.
- [34] Darinka Marijanić. Usmeno svjedočanstvo zabilježila Snježana Mirilović 14. studenog 2024.
- [35] Mirilović S., Franković S. Stoljetno nastojanje za osmijeh djeteta. Acta Carolostadii. (2025). u pripremi za objavu
- [36] Anica Radmanović. Primopredajni zapisnik. Karlovac, 5. travnja 1975. (privatno vlasništvo)